

Արտիստիկ

Հիմնական

Մ/ԽԿ. ՆԲ. Կարձ - արտիստիկ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Handwritten text, possibly a signature or name, crossed out with a horizontal line.

Handwritten text, possibly a signature or name.

Handwritten text, possibly a signature or name, with a horizontal line.

Handwritten text, possibly a signature or name.

Գրիգոր Դարս
և Կրկն

891.99

Բ-14

ՍՏՈՒԳԱԾ Է 1961 թ.

ՆԻԿ. ՔԱԼԱՇ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

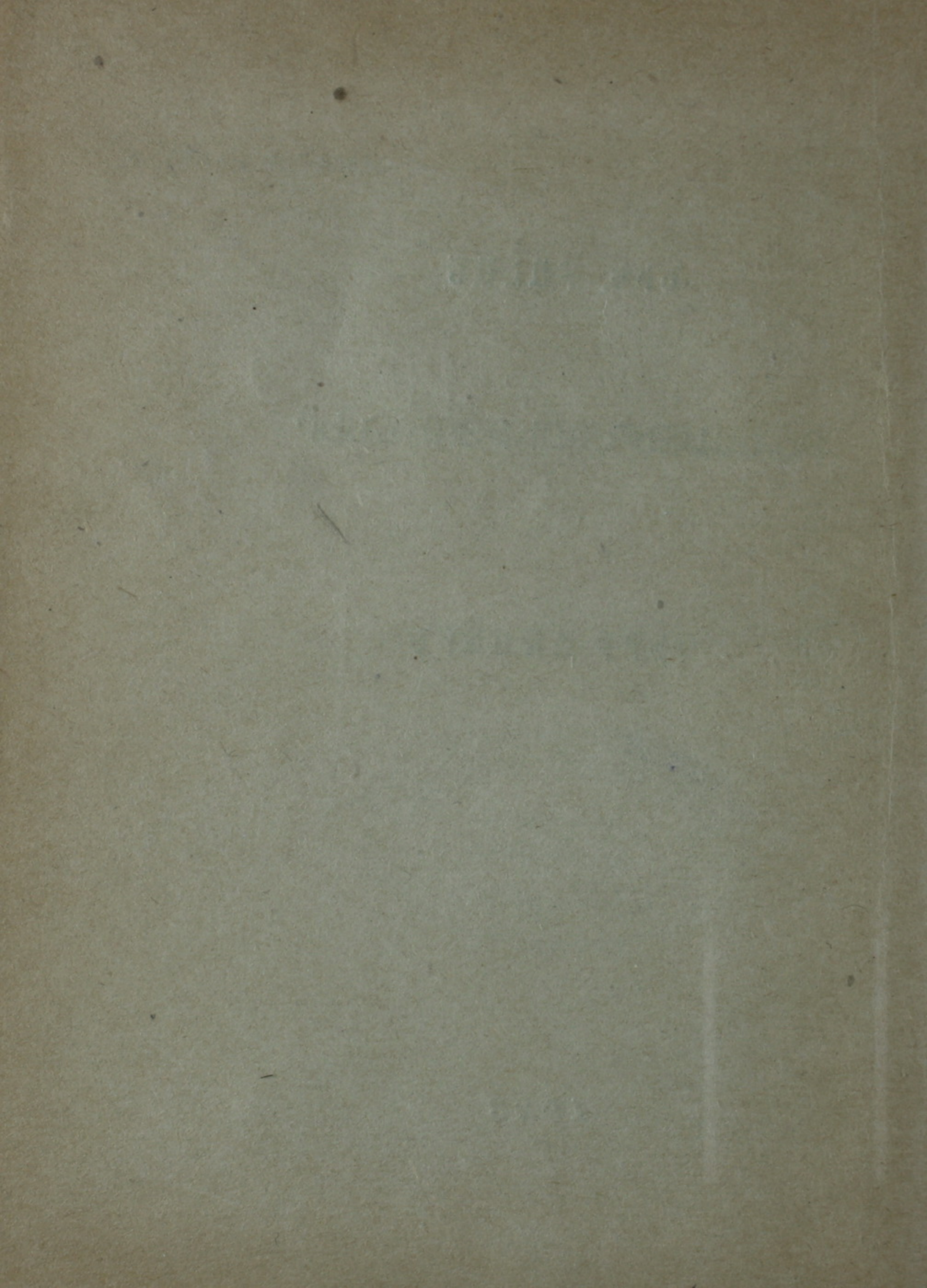
30379

A $\frac{I}{6205}$

ԳԻՐԲ ԱՌԱՋԻՆ

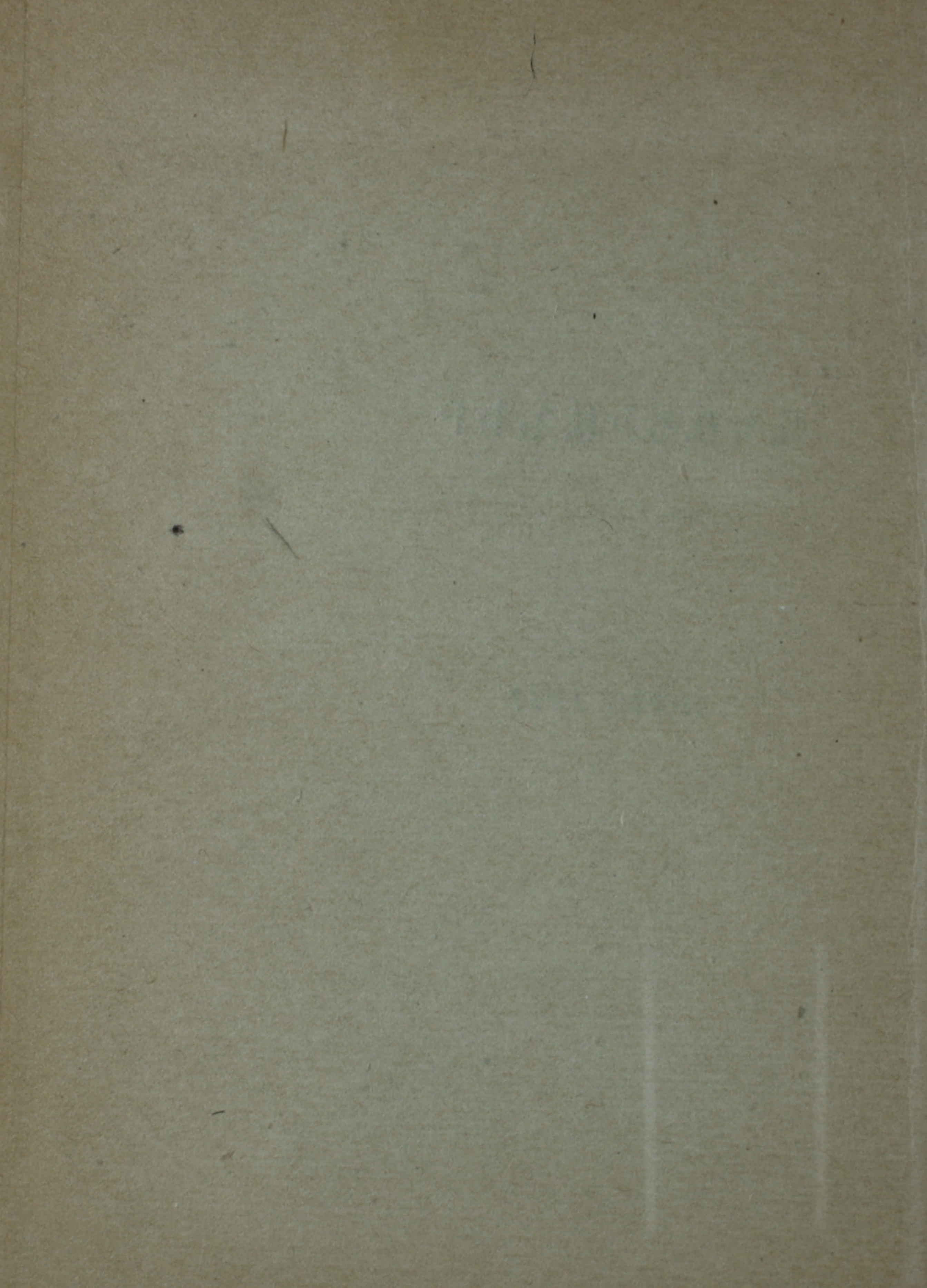

1923

ԱԿԱՑԻԱՆԵՐ

1911—1917

* *

Դու ինձ համար, վորպես աղոթք ես,
քնար,
աստվածուհի, աստղաշար ջինջ համար:

Աշնան լճակ, հեռու յերգի լույս մրմունջ,
հեղ ուռենի, մանուշակի թովիչ փունջ:

Տխուր կարապ, իրիկնային անուշ սյուք,
մարմար արձան, մարգարիտե արտասուք:

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԲՈՒՅՐ

Լիճը թափվող աղացիայի թերթերի պես,
վերջալույսի շողերի պես ալ ու վոսկի,
վորպես բարձր ժայռի վրա հովվուհու հեղ
թրթռացող սրտի յերգը առանց խոսքի:

Վորպես լուսնի կաթե ցուլքը ցողոտ
թուխպից,
ցուրտ ճակատիս, վորպես սարսուռը լճակի-
դողդողացին քո մանկական շուրթերն
անբիծ,
ինձ մատնեցին յերանավե՛տ տառապանքի...

Յ Ե Ր Ե Կ Ո

Վորպես տխուր միայնության անուշ
 աղոթք,
 վորպես սիրո կախարդական ապարանջան,
 վորպես կույսի մահը խաղանդ, հողեմորմոք,
 վերջալույսի շողերը ցուրտ շիրիմ իջան...

Վորպես թավիշ ու ծաղկաշունչ թախիճն
 հողում,
 վորպես լճում կարապի նուրբ, արծաթ
 թեփեր,
 քնարի պես խորհրդավոր, քեզ պես քնքեճյշ,
 ինձ պարուրում ե յերազուն մի սուրբ ստվեր:

* *

Մի սուրբ յերեկո քո խաղաղ ժամին,
 յերբ շուրջդ թանձր խավարը պատի,
 դուռդ կծեծի վիրավոր քամին,
 մի գունատ տերեւ խուցդ կնետի...

Յե՛ս եմ այն, դարձած ստվեր, անքուն
 վիշտ,
 յեկե՛լ եմ, վորպես անկայան տերեւ,
 —արդյոք կտամ ինձ մի անուշ հանգիստ,
 մի ցող ջերմ համբույր, մի փունջ հույս—
 արե՛վ:

* *

Յերբ ես մեռնեմ, իմ անգին,
 Թաղիր լճի յեզերքին,
 Թող խոնարհվի հավիտյան
 վրաս քնքույշ աղացիան,...

Գերեզմանիս քո ձեռքով,
 բոցոտ, ցավոտ արցունքով
 փորագրիր իմ վրա—
 Թե ինչ վշտից ես մեռա:

Հ Ե Ք Ի Ա Թ

Թովիչ ափերով, մի անհայտ յերկրում
 կա նոճիազարդ մի արծաթ լճակ,
 ու նրա ափին մարմարե, սիրճեն
 կա խորհրդավոր մի դադտնի տնակ:

Այն լուռ տնակում ապրում է մի կին,
 վոր հավետ տխճւր՝ աղոթքով լռին
 միշտ յերազում է, սպասում մեկին,
 գիշեր ու ցերեկ արցունքն աչքերին:

Շուրջը գիշեր է, ծանր լուսթյուն,
 լոկ նոճիներն են հեծեծում վշտով,
 ու կարասաները լողում են տրտում...
 նա աղոթում է հուսով, կարոտով:

* *

Վառ աստղերն իմ սրտի
դողացին ու ընկան,
հուր վարդերն իմ շուրթի—
համբույրներըս հանգան:

Քո ցավերը կապար
ծանրացան իմ կրծքին,
յես հիվանդ ու թափան,
կարոտիցդ, ի՛մ անգին:

Հին հուշերս են լալիս
մշուշում դժգունակ,
հեռավոր սիրելիս,
յես մենակ եմ, մենակ:

Կ Ա Ր Ո Տ

Վորպես թավիշ հասմիկները պերճ
հարեմի

այնպես թախծով, մեղմաշիթ,
քո սենյակի կապույտ մութում հիմա կիջնի
լուսնի շողը հեզ յերեսիդ...

Դու լուսաթեւ յերազի պես հուշիկ ու
լուռ

դաշնամուրիդ կ'մոտենաս,
ստեղները կ'թրթռան անո՛ւշ, տխուր
մառններիդ տակ նո՛ւրբ, դալկանա՜նք:

Յերբ նվագիդ թրթիռները ուղղես յերկ-
նին,

լույսերի մեջ, գիտե՞ս, հոգիս,
թե դու վորքա՜ն խորհրդավոր, այդ վայր-
կյանին

վորքա՜ն դյուլթիչ պիտի լինիս:

ՀԱՎԵՐԺ ՍԵՐ

Մեկը մենավոր ու սեվ շորերով,
խաղաղ ու հանդարտ վերջալույսներին,
ձեռին ծաղկեփունջ, հուշիկ քայլերով
լայն փողոցներով անցնում ե լռին:

Մոլոր ու անփուլթ քայլերով, տրտում
գնում ե դեպի գերեզմանատուն:

«Անցած որերին հազար յերանի»...
մրմնջում ե նա ու փունջը իրա
սիրուն փռում ե շուրջը մի շերմի,
ու մեղմ հեծեծում ցուրտ քարի վրա:

* *

Նա ինձ ասաց, դու անվհատ սպասիր,
 յերբ մուտն իջնի յերազի պես ես կ'գամ.
 Նա ինձ ասաց, դու խավարում յերազիր
 իմ լուսեղեն հանդիպումը մոգական:

Նա ինձ ասաց, ես քեզ համար հեռավոր
 բախտի վոսկի փակ դռները կ'բանամ,
 Նա ինձ ասաց, այն աշխարհում լուսավոր
 յերջանկության ծաղիկներն են անթառամ:

Նա ինձ ասաց, յե՛լ, խորտակիր վիշտը քո,
 հոգիդ ցողի՛ր ցնորքներով դյուլթական.
 Նա ինձ ասաց, ո՛հ, դու ամեն յերեկո
 միշտ յերազիր ու սպասիր, ես կ'գամ:

* *

Կրկին իմ այգոււմ
 պանդ տերեւթափ,
 վարդերս դժգույն
 խենթ քամին շտապ
 նետում ե հեռու...

Յես չեմ տրտնջում,
 յերգում եմ «վողջոյն»...
 Հիշում եմ մի որ
 յես ել քամու պես
 խենթ ու թեւավոր
 անցել եմ այդպես:

30379

A 6205

* *

Ձեր պարտիզում
մի յերազուն
 իրիկուն,
մի լույս տեղից
իջավ թախիծ
 ու շրջուն...

Շողը վռակի,
թերթը ծաղկի
 գաղտնաճաղ
համբուրվեցին,
մեղմ ցողեցին
 բոլոր, ալման...

Նրանց կամաց
սույլը մնաց
 իմ յերգում,
ձեր պարտիզում,
մի յերազուն
 իրիկուն:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՄԻՍԱԿ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մեծարենցի անուշ կարոտը սրտիս,
այս յերեկո գետափ իջա յես մենակ,
«հոյ, հոյ գետը», նրա նվագը շուրթիս,
ափսոսացի՛, կակծացի՛ գոգունակ...

Ուռին վրաս մարմանդ, մարմանդ հով
արեց,
խենթ ալիքը արծաթ փրփուր եր նետում.
«Ո՛ւր ես արդյոք, տաղանդավոր Մեծարենց»
հեծեծանքս թրթռում եր դեռ ողում:

Մթնշաղի սարսռալի թեվի տակ
գողում եյինք ես, ուռենին, գետը պաղ...
աչերիցս կաթեց գոհարը հատակ,
ու շուրթերիս սառեց՝ «Միսակը, ավանդ»...

* *

Քեզ չեմ մոռացել, իմ վոսկի անցյալ,
 հին խաղաղ որեր, ծաղիկներ պայծառ,
 քեզ եմ աղոթում ու սիրում դարձյալ,
 հուշերիդ փարվում կարոտով անծայր,
 քեզ չեմ մոռացել, իմ անհշ անցյալ...

Քեզ չեմ մոռացել, իմ առաջին սեր,
 իմ փառքի դափնի, իմ դողդոջ քնար,
 քոնն են վերատին և՛ ցավ, և՛ հույսեր,
 քոնն են այս դժգույն յերգերս անմար,
 քեզ չեմ մոռացել, իմ առաջին սեր...

* *

Յես դարձել եմ սյճւք, յերազանք,
համակ թախիժ, համակ քնքշանք...

Նճւրբ ե հոգիս ծաղկի նման,
վորպես պայծառ ցողը գարնան...

Վորպես առուն հեզ ճաճանչում,
վոսկեմբմճենջ յերգս եմ հնչում...

* *

Գութակում առուն և մեղմ ծորում
 իր յերգը մարգարիտ,
 — ում անունն և հիմա թրթռում
 վարդաթերթ շուրթերիդ...

Ժպտիդ պես ակացիան նազելի
 ծաղիկներն և բացել,
 — ով և քո մայիսյան շորերի
 ծերմակով շլացել:

* *

Վորպես հողմածեծ տերեվը աշնան,
 վորպես մռաքված վորբը դժգունակ,
 յերկնքից ընկնող ասուպի նման,
 անհույս դողում եմ լուսամուտիդ տակ...

Դու չգիտես այդ, քնած ես անդճրը,
 դժւ, իմ յերազած քնքոյշ հրեշտակ,
 իսկ ես քեզ համար յերգում եմ ոբոր,
 ու անճշ հալվում լուսամուտիդ տակ:

* *

Քո գրկի ծաղկոցում, հ, լսիր,
 իմ թավիշ որորոցը հյուսիս,
 ժպիտներդ արա ինձ ծածկոց,
 քնացրո՛ւ իմ հոգին ալեկոծ...

Յերբ իջնի գով գիշերը գարնան,
 որորի՛ր ինձ անուշ մոր նման,
 համբուլի՛ր շրթունքներս դողդոջ,
 յես ծարավ եմ հոգու լճյա քրոջ...

* *

Վորպես լույս յլերագ,
 վորպես հին հուշեր,
 մեղմ իջավ վրաս
 աստղազանրդ գիշեր...

Թուփերը մեղմիկ,
 լճակը մշուշ,
 Թռչուն ու յեղնիկ
 հանգչում են անոշ...

Ու հեռու, այնտեղ
 լճու ծնրած հիմա,
 վորպես վան կանթեղ
 աղոթում է նա:

* *

Գիշերը իջավ խաղանդ, անխռով,
 ձայները մեռան հեռի՛ն յեզերքում,
 նա ինձ մոտ նստած մեղմ, սիրազորով
 թեվարեկ հոգուս օրոր եր յերգում...

Նիրհել են անձե՛շ աստղեր ու վարդեր,
 մութի քողի տակ լճակն եր ննջում.
 մենք լճա ու արթուն նստած եյինք դեռ,
 սուզված լուսեղեն, քնքո՛ւյշ անուրջում...

* *

Վորպես թավիշ տերևների սոսափն անուշ,
 ու թևաբեկ հեգ թիթեռի ցնցումն անհույս,
 հրաժեշտի համբույրների մի սուրբ հնչյուն,
 գիշերի մեջ սիրո խոսքերը դողդոջում...

Ի՞մ հեռավոր, այդ ամենի պես մեղմագին
 դաշնամուրիդ նվագներն եմ հիշում կրկին,
 լույս անուշդ և իմ շուրթերին անուշ հնչում,
 կիզված սիրտս միայն, միայն քեզ և
 տենչում:

* *

Յերանի թե նորից
 այս տհե՛ղ ցավիս դեմ
 անջատման խավարից
 շողշողան ժպտադեմ
 աչերդ լուսակայծ,
 և վառեն վերստին
 իմ բոցերը հանգած,
 ծավալեն իմ չորս դին
 ծաղիկները վսե՛մ,
 և «ապրիլ» ինձ ասեն...

* *

Ամպերը մոլոր ճայերի նման
լճու խոնարհվել են ջրերի վրա,
կյանքս մատնել եմ հավետ թափառման,
ու քամուն տվել հուշերդ, ի՛րա...

Ակացիան, վորպես արծաթե ժանյակ
համեստ նազանքով թեքվել է վրաս.
—Ա՛հ, ինձ որորի՛ր, մենակ եմ, մենակ,
քնքույշ ակացի՛, իմ ճերմակ յերազ:

* *

Հիշում ես դու, այն գիշեր
լուսնկա յեր և լճում
ալիքները առադասեր
ծփում եյին, մեզ ճոճում...

Հիշում ես դու, ձեռքդ նուրբ
հանգչում եր իմ ճակատին,
հիշում ես դու, սոսքը, իմ սուրբ,
իմ թախծավի մեղեդին:

* *

Արծաթաշող ակապիւաները հիմա
զոյլ լճափին բույր են մաղում իմ վրա.
— «Յերդովում եմ, վոր քեզ կսիրեմ մինչև
մահ»...
մեղմ զնգում են վոսկի խոսքերը նրա:

«Այս լճակը, ծաղիկները, լուսանկարն
իմ կուսակաան միմուհները Թոդ լսեն,
ինձ յերգերդ ալեկոծել են այնքան,
ցնորել եմ լոկ քո անուհը վսեմ»...

Սոսափաներով ակացիաները հիմա
բույր են խնկում, անուշ յերազ իմ վրա:
«Յերդվժամ եմ, վոր քեզ կսիրեմ մինչև
մահ»...
Դողմամ եյին վերջին խոսքերը նրա:

* *

Արդյոք հիվ պիտի իր սիրո վոսկի
 արեվածագով գիշերս ցրի.
 այնպես կարոտ եմ հուսատու խոսքի,
 ջերմ գուրգուրանքի ու համբույրներին...

Գերեզմանի պես ցոլրտ ե ու մթին
 իմ մենությունը համր ու ցավոտ.
 արդյոք հիվ պիտի իմ մեռած սրտին
 ավետե անո՛ւշ, պայծառ առավոտ...

* *

Ակացիւն, սոսի,
 դեպի ինձ հոսեք ձեր խուսկե գինին,
 թող ձեր մետաքսի
 պերճ սաղարթների անդո՛րը հովանին
 յերազի նման
 մեղմիվ ինձ ծածկի, ու մի ակնթարթ
 գո՛ւցե մեղմանան
 ցավերս անհուն ու քնեմ հանդա՛րտ...

* *

Հիմա ռւմ ես քնքո՛ւյշ, քնքո՛ւյշ դու
սիրում,
ռւմ հոգին ես քո հույսերով փոթորկում,
ո՛ր, միթե ինձ մոռացել ես, իմ սիրուն,
եւ անցյալից վռնե՛նք չկա քո հոգում...

Հիմա ռւմ ե քո շուրթերը համբուրում,
ռւմ ե անհուն քո աչերով հիանում,
ռւմ դեմքին ես վարսերիդ ծովը փռում,
ռւմ հետ արդյոք վոսկի ժամերդ անցնում:

* *

Խոհուհի նստած եմ հայելու առաջ,
 Թարմ կնճիռներս դիտում եմ նորից.
 Իմ հիվանդ կրծքում կա մի լուռ հառաչ,
 և թափառման սեր—մանկության որից:

Տեսնում եմ արդեն հասակ հայելում
 ցուում են գլխիս արծաթե թելեր.
 Ինձ համար միայն սիրտս է ցավում,
 և վողբում անցնող իմ կյանքը ջահել:

* *

Լի՛ճ, այս գիշեր դո՛ւ նրա տեղ ինձ
 ուրորի՛ր,
 աստղե՛ր, նրա աչերի պես թարթե՛ք վրաս,
 մշո՛ւշ, նրա ձեռների պես ինձ պարուրի՛ր,
 անուշ հովե՛ր, դո՛ւք բերեք ինձ անդո՛րր
 յերազ:

Ակացիանե՛ր, ձեզ եմ պարզել շուրթերս
 հուր,
 քնքշալի համբուրեցե՛ք ձեր Անուրջին.
 թավիշ վարդե՛ր, փայփայեցեք վարսս
 գանգուր,
 ձեր ալ բույրերը խառնեցեք իմ հառաչին:

Գիշերային անուշ սոսա՛փ, լույս յեղանա՛կ,
 թողե՛ք հոգիս միա՛յն ձեր նուրբ
 դյուլթանքն զգա.
 լճա՛կ, աստղե՛ր, սփռփեցե՛ք սիրտս մենակ,
 մինչև նորից հազա՛րանուշ աղջիկս գա:

Ա Շ Ո Ւ Ն

Ակացիաներս են թառամել, հոգիս տխրե՛լ,
հին վշտի պես, աշնան նման շուրջս լռել...

Լիճը ծափեր վիրավորի աչքերի պես
մերթ փայլո՛ւմ ե, մերթ նվաղո՛ւմ պաղ,
վորպես ես:

Բռլը ու կանաչ խոնարհվել են դեպի
շիրիմ,
եւ դարձ չկա՝ մեռնող լճին, ծաղիկներին...

Այս հողմակոծ չոր ճյուղերին, գունատ
ափին
եւ չի՞ ծագի քո հայացքի վռակի արփին...

ԲՈՒԽԱՐՈՒ ԱՌԱՋ

Վորպես հրդեհի լեզուները ալ,
վորպես ինձ կանչող շուրթերդ բոսոր,
վորպես շեղջերով վոսկի ու գոհար,
բուխարին անո՛ւշ վառվում ե այսոր...

Վորպես բոցերի դյուլթական առու
հոսում ե քեզ մոտ յերգը իմ հոգու,
յես վայելում եմ թովքը բուխարու,
վորպես կրակի խե՛նթ յերկրագու:

* *

Ձեր գեղեցիկ, քնքույշ ձեռներն, ո՛ր, տիկին,
խո՛րը, հավետ հմայել են իմ հոգին...

Նրանց անա՛շտ հրաշք շողերը վոսկի
իսկ մատներ են թափառում, ցնորքի...

Ձեր ձեռները, վոր լուսինն է արծաթել,
մե՛ղմ պարզեցե՛ք դեպի շուրթերս յեթեր...

Ս Պ Ա Ս Ո Ւ Մ

Ժամերս են սահում զանդանդ, վորպես
դար,

սիրտս տխուր ե բայաթու նման,
շուրթերս են անո՛ւշ հնչում անդադար՝
—յե՛րբ կ'գա արդյոք ժամը հանդիպման...

Աչքերս եմ սուղել ճամբիդ արծաթի,
կուրծքս ե բարձրանում հեղեղի նման,
յեթե ուշանաս սիրտս կ'պայթի,
—յե՛րբ պիտի զարկի ժամը հանդիպման:

* *

Պարզիր համբուրեմ ձեռներդ մրսած,
 այդ մեղամաղձոտ աչերդ անփուլթ,
 գուցե նա յես դու, բաղդս յերազած,
 իմ յերազած սիրո ասիերը կապույտ...

Մոտեցիր, սրտիս կրակի առաջ
 քո դողը կ'անցնի մի ակնթարթում.
 դու կըմոռանաս հոգնությո՞ւն, հառանչ,
 կ'ը պայծառանա հայացքդ տրտում...

Հուշերդ պատմիր, յես լճու կ'լսեմ,
 թափառումներից մեկթ, արկածալի,
 հոգուս շատ ե մոտ զրույցդ վսեմ,
 կյանքդ անկայան, խենթ ու սիրելի:

* *

Կրկին գիշերն իջավ հսկա քաղաքում,
սիրտս մենակ սրսփեցում ե, սրսփեցում.
գիշերն ի՞նչպե՞ս անցնեմ անտե՛ղն ու անքե՛ղն,
մենու՛թյունից սարսափեցում եմ, սարսափեցում...

Փողոցները ամայանում են արդեն,
դադարում են ծիծանդ, նվաղ ու ծնծղա.
լուկ թո՛ւյն ունեմ, հազար անեծք ես քո դեմ,
դո՛ւ դարձրիր ինձ շրջմուլիկ մի տղա:

Հ Ո Ւ Շ Ա Ր Զ Ա Ն

1917—Փետրվար

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄ

Ա.

Զեփյուռը խաղաղ գերեզմանոցի,
 վորպես արձագանք սրտիս թախիժի
 հավեց ճակատիս թեթեւ սարսուռով,
 յես սթափվեցի ու իմ աչքերով

Տեսա ահռելի վոճիրն իրական,
 տեսա, թե ինչպես մի խոհր, նեղ փոսում
 թաղեցին քնքոյշ սիրտդ հայրական,
 կորար իմ աչքից անդարձ մշուշում...

Բ.

Դեռ հարբած եմ սգիդ գինով պաշտելի,
քո կակիժից դեռ իմ հայացքն է դեղին,
դեռ հոսում են արցունքներս լի ու լի,
մաշում եմ դեռ գերեզմանիդ թարմ ուղին...

Ծանր գիշերն իջավ սրտին իմ հիվանդ,
մրմռում են թարթիչներս մեղմորեն
յես դեռ յերկար պիտի կրեմ հնազանդ
հոգուս վրա մեռածքս սև ժապավեն:

Գ.

Հիշում եմ հայացքդ արծվենի,
 ճակատդ, վորպես ծովը յերկնի,
 աչերդ յերազմեն, մանկական,
 մազերիդ ձմեռը դյուլթական...

Հիշում եմ... ու թվում ե կրկին
 գիշեր ե, յես մանուկ մեղմագին
 լայն կրծքիդ հանգչում եմ քաղցրալուր
 լուսեղեն հեքիաթիդ անձնատուր...

Հիշում եմ գգվանքդ քնքշասուն,
 համբույրներիդ անձը ու հոսմեն,
 հիշում եմ... բայց դատարկ ե չորս դիմ...
 փուշ պսակն ե խոցված ճակատիս:

Դ.

Մեկը վոսկեղեն յերազներ սրտին
արծվի նման թռչում է հեռու,
չ'գիտե, ինքը կգարկվի՞ գետին,
չգիտե, վաղը ի՞նչ է լինելու...

Կարապը կապույտ լճակի վրա
արծաթ նազանքով լողում էր թովիչ,
գիշերը հնչվեց մահերգը նրա...
լճակը նորից անդհըր է ու ջինջ...

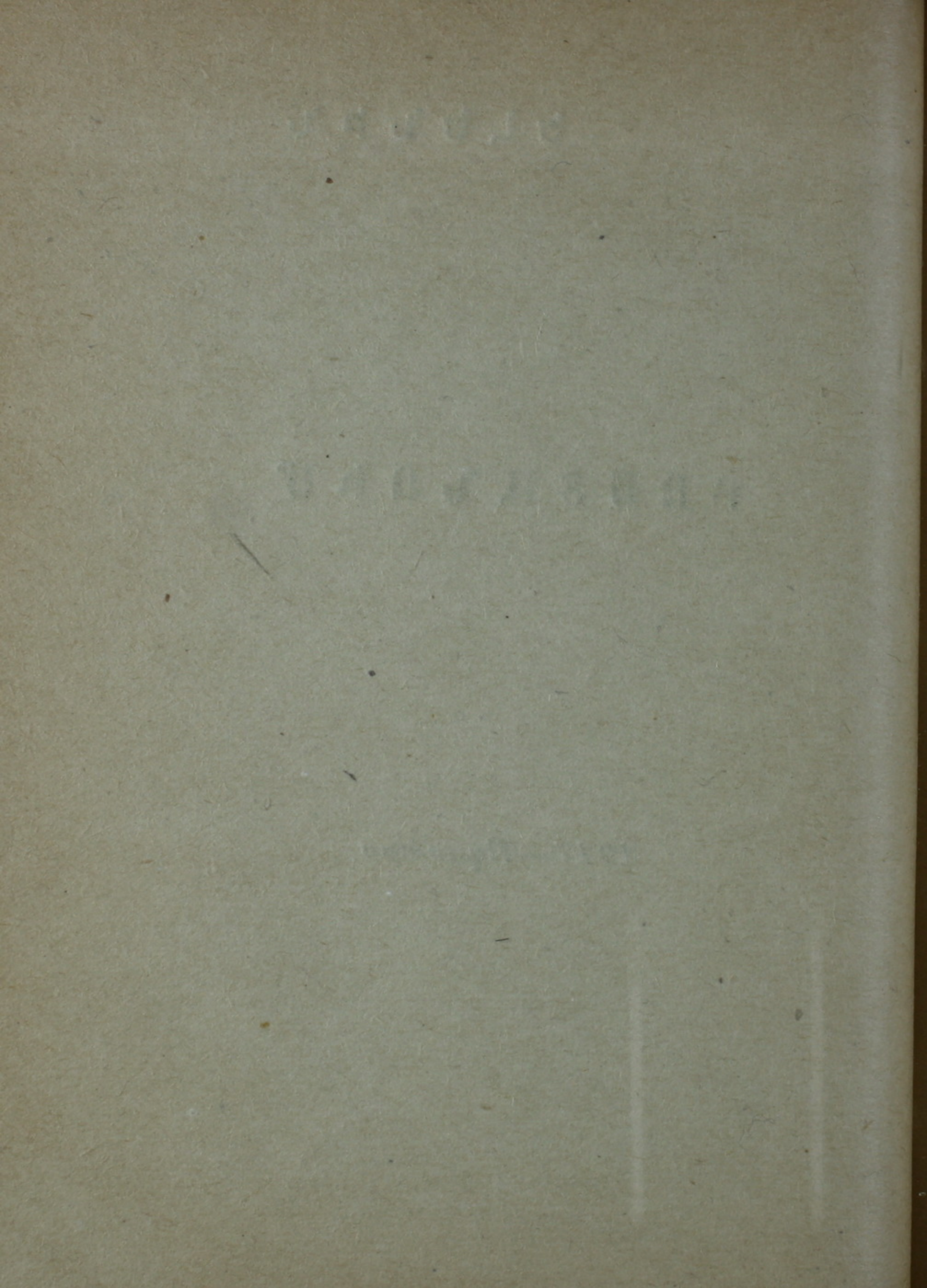
Սյուքի հպումով, վորպես լույս ցնորք
շուշանը քնքույշ կոկոնն է բացում,
լուկ մի ակնթարթ... հողմը անողոք
նրա լուսատենչ թերթերն է խանձում...

Նա եւ եր ապրում, յերեկ ժպտադեմ
աչքերը անուշ թարթում եր վրաս.
բայց այսուր, ահա, մարանձ եւ արդեն,
յերեկ ու այսուր—յերանդ եւ, յերանդ...

Ե Լ Ե Ն Ի Ն

Բ Ո Ս Տ Ա Ն Ո Ւ Մ

1917 — Ոգոստոս

Ա.

Յեկ, բոստանս, այստեղ սիրուն ե այնքան,
 քաղցրությունն ե սիրունդ նման ծովացել,
 ունիմ «սուլթան» մեղրապուպներ գովական,
 շամաժներն են ծծերիդ պես մեծացել...

Իսկ սեխերը—նարինջագոճէյն ու ճերմակ
 քաղցր են Շահի ոշարակից առավել,
 արեւծաղիկը քնքշությոճէն ե համակ,
 վարունգները քանիսներին են թովել...

Ցերեկն այստեղ յերազի պես ե անցնում,
 արեւն, ասես լինի անոճ ինն գինի,
 կյանքը այնպես հոգիդ ել չի ցավեցնում,
 ու գիշերը մի հեշտալի հով ունի:

Բ.

Այսոր ես քեզ ուղարկեցի մի շամամ,
 ներիր, վոր ել չունեմ մի այլ անգին իր,
 հուսով եմ, վոր չես պահանջի, թե գնիր
 մատի, վզի զարդարանքներ աննման...

Հուսով եմ, վոր իմ նվերը հասարակ
 կ'համարես աղամանդից առավել,
 թանկ ե միայն իրար հավետ ծարավել,
 միայն լինի մեր սրտերում ծով կրակ...

Այսոր ես քեզ ուղարկեցի մի շամամ,
 ներիր, վոր ել չունեմ մի այլ անգին իր,
 հուսով եմ, վոր չես պահանջի, թե գնիր,
 վարսի, վզի զարդարանքներ աննման:

ԿԱՅԵՅԻ ՅԵՐԳԵՐ

1917—1920

* *

Յերգիւր, Երրիւր, արբիւր, Անհւրջ,
 ով ինչ կուզի, Թող խոսի.
 Վհչ մեկի դեմ չանեա արտուեջ,
 Թող լոկ յերգդ միշտ հասի...

* *

«Ճերմակ Շուշկան», բոլորն այդպես են
 կանչում,
 Թույլ տվե՛ք, վոր ես ել այդպես ձեզ
 ասեմ,
 անեյացել եմ ձեր ճերմակ ճաճանչում,
 Ժպիտներում ձեր հմայող ու վսեմ...

Ինձ ամեն ուր վաճառում եք կաթ ու թեյ,
 վայրկյաններով հետս անձը զրուցում,
 հրահրում իմ մեջ վոսկի մի հրդեհ,
 սիրտս լցնում խելացնոր հիյացում...

Յես սիրում եմ ձեր իրանը նոճենի,
 ձեր աչերը արևելքի խոճ գիշեր,
 ձեր շուրթերը Արտաշատի հի՛ն գինի,
 ձեր ձեռները քնքուշաթե՛րթ շուշաններ...

Եւ չեմ տեսնում վռչի՛նչ, վո՛չոք աշխարհում,
եւ չեմ կարող զուր յերազել ես հանդարտ.
Շուշկան, յերգո՛վ եմ ձեր առաջ խոնարհվում,
ի՛մը յեղեք մի լուսեղեն ակնթարթ:

* *

Ծաղկալի՜ն իմ Շուշկան,
 յերբ վոսկի մի լույս գա,
 յերբ թովի՜չ ու վսեմ
 ձեր անուշ «գուլ»—ն լսեմ,

Թվում է, վոր պիտի
 բախտից սիրտս պայթի,
 յես սանեմ, վորպես քննի,
 կամ դառնամ խելագան:

* *

Վորպես բոցձառ անկեցի մի տղա,
 նրա սառը գգվանքներից ես փախա,
 արևի դեմ ի՜նչ ե դողդոջ լուսնկան,
 իմ սրտի մեջ հուրհուրձամ ե լոկ Շուշկան...

Ճերմակ Շուշկան ի՜նձ տանում ե սրճարան,
 խենթի նման հետևում եմ ես նրան.
 սրտիս անուշ հրամանին միշտ հլու,
 յես գնում եմ նրա կրծքին խաչվելու:

* *

Յերաժշտության հնչյունների հետ,
 յես սիրատուհոր
 խառնվել եյի աղմուկին, ծխին
 ձեր սրճարանի,
 ուր աչքիս առաջ պատկերանում եր
 դյութական մի ձոր,
 արծաթ ջրերում անուշ շղփյունը
 ձեր յերազ մարմնի...
 վորի դեմ վարդերն հարյուրաթերթյա
 ինձ համար անբույր,
 Սայաթ Նովայի թովիչ նվագը
 մի դատարկ հնչյուն,
 և կարապետների ճերմակությունը
 լոկ մի ափ փրփուր,
 լուսինն ինձ համար խավարել եր ձեր
 թավիշ ճաճանչում...

* *

Վոսկի կիտրոնը անձու հովանի,
 Շուշկան, քո ձեռքով մի բաժակ գինի,
 ու վարդանոցում, վառ գորգի վրա,
 թառի նվագը վրաս թրթռան...

Շուշկան, յերգվում եմ ես քո արևով,
 արբեցողների լույս գերեզմանով,
 աստղերը, ծովը, ճերմակդ վկա,
 վոր յերբեք, յերբեք ել ինձ մահ չկան:

* *

Արևելքից ես յեկել,
 այնքան կրակ ես բերել,
 այնպես խելառ ես զարկել,
 վոր չեմ կարող համբերել:

Քո աչերում ծովացած
 հրդեհ, հրդեհ միայն կա,
 ով իրեն չի նետի ցած—
 քո վտաքերը, իմ Շուշկա...

Շուրթերիդ ալը հզոր,
 հայացքիդ նետը բոցի,
 ինձ դարձրել են այսօր
 մի փրփրո՜ւն կարմիր ձի.

* *

Վշտից մեռան, Ճերմակ Շուշկան, գինի բեր,
յես խելագար այսոր ուզում եմ արբել:

Այս ցուրտ որերն ու մենությունը
դաժան
կցրի լճի գինու շիշը սրբազան...

Յեկ, գինի տոհմ, այնպես ծարանվ եմ,
Շուշկան,
ո, գինու մեջ յերանավետ մի լույս կա,

Գինին միայն ինձ կ'տանի դեպի վեր,
գինին միայն կամոքի սիրտս ավեր:

* *

Սիրածո՞ւք, գաղտնալի՛, քնքշածով
 գիշերներ լուսնկա,
 հարբածի, լուսնուտի նման ես որորվում
 եմ, ժպտո՞ւմ.
 այս ի՞նչ պերճ, թավշապարդ նավի մեջ ես
 ընկա
 ձեռներդ թիյերի նման ինձ մեղմ հեռու յեն
 նետում:

Նվաղում եմ, ասեա մի թովիչ յեղանակ
 յերկնքում,
 լճակի հայելուց աստղերը առկայծում եմ
 վրաս,
 շուրթերդ ճակատս պսակում վարդերով
 վռակեգույն,
 բաց կրծքիդ փրփուրից ծավալվում ե
 ճերմակ մի յերազ:

* *

Փրփուրիդ նման, համբույրիդ պես
 պերճ,
 կարմիր հին գինին պարպում եմ անվերջ,
 խելան խմում եմ կենացդ անգին...

Փռել ես շուրջս մեզրե՛մ մրգի ծով,
 յես դարձել եմ քո անձը բոցով,
 մառնվել անդամս քո լույս հորձանքին:

* *

Շուշկան, կուրծքդ լճից վճիտ, ցնորոճն,
 զգեստներիդ ժանյակազարդ նոճրբ մշուշ,
 քո աչերը ի՞նչ կրակոտ են ցոլում,
 շրթունքներիդ կարմիր գինու պես անոճ...

Այդ բոլորը Սայաթ Նովուն ավելի
 կալեկոծեր, կներշնչեր հազար խաղ,
 խոսի՛ր, խոսի՛ր իմ փրփուրե նազելի,
 ել Անուրջը ի՞նչպես նայի քեզ խաղաղ։

* *

Յեթե դուք խմեք իմ յերգած գինուց
 լոկ մի վոսկի ցող,
 և, յեթե տեսնեք Շուշկայիս կուրծքը
 ճերմակ, վորպես ձյուն,
 յերգվում եմ դուք ել կդառնաք ինձ պես
 խենթ ու արբեցող,
 դուք ել չեք հիշի տուն ու հայրենիք,
 և ձեր աստծուն:

ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՄԵԾ ՅԵՐԳՉԻՆ

Վողջո՛ւյն մեծդ խալիֆա,
 կաֆես բաց և միշտ քո դեմ,
 քեզ իմ կաֆեն ջերմ ընծա,
 և վարդերս հրադեմ...

Արքայական վոտքիդ տակ
 թավիշ գորգերո եմ փռում,
 հազար թրթիռ ու նվազ
 այսոր քեզ եմ նվիրում:

Քեզ վողջո՛ւյնս սրտագին,
 համբույր վարսին քո ջահել,
 արևելյան, թանկագին
 գինի ունեմ քեզ վայել:

Քո մեծ յերգերն ամեն որ
 յերգվում են իմ կաֆեյում,
 բախտավոր եմ ես այսօր
 լինել քեզ հետ մի հարկում:

Խնդությունից քո անաջ
 ծնծղան, ժպիտ եմ դարձել,
 գինու դեմ ել ի՞նչ հառաչ,
 խորթ ե տխուր մտածել:

Բազմի՜ր սեղան, խալիֆե,
 ինձնից բարձր ու վերև,
 դու ել շուտով, իմ Շուշկե,
 բեր մեզ գինի ու արև:

Թույլ տհալ զավաթս վոսկի
 ձոնել անհո՛ւն քո յերգին,
 անու՛նդ, առա՛նց իմ խոսքի
 պիտի հասնի յերկնքին...

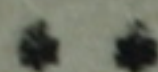
Կախարդական աստղի պես
 կաֆեներին միշտ լո՛ւյս տա՛ս,
 այսո՛ր Շուշկաս այնպե՛ս հեզ
 աղախինդ ե լուսանազ:

Մեծ խալիֆա, որհնի՛ր այս
 կաֆեն ու կյանքն հեթանոս,
 մեր խնճույքը լո՛ւյս յերազ,
 գինիներն այս վոսկեհո՛ս:

Հավատան ինձ, խալիֆան,
 Թող միշտ հնչվի սուրբ լեզուդ,
 քո գոհար թառը լկան,
 հարբածը չի խոսի սուտ,—

Ի՞նչ ել անցնի, ի՞նչ լինի,
 աշխարհն ե մի սրճարան,
 կյանքը անձը հին գինի,
 Շուշկա-ներով թրվումն:

Վողջողն մեծդ խալիֆան,
 կաֆե բաց ե միշտ քո դեմ,
 քեզ իմ կաֆեն ջերմ ընծա,
 և վարդերս հրադեմ:

Անուշ աղջիկ, յեկ, Անուշի խոսքը լսիւր,
 ջահել սրաւիդ, վասկե բոցիդ դու ափսոսիր,
 մի շղթայիք նուրբ թւերդ, թռիւ ազատ,
 թե չե անժամ կճերմակեն վարտերդ սաթ:

Գինի խմիր, մենութ յօւնից ոգուտ չկա,
 թող չթողնի սիրտը քեզ պես լավ աղջկա,
 այս արեւիքն, ծաղիկներին դու ափսոսիր,
 անուշ աղջիկ, յեկ Անուշի խոսքը լսիւր:

* *

Դու կապել ես մի ալ կարմիր ժապավեն,
այդ դրճի ե, սրտիս համար ապաւեն...

Ո՞վ կարող ե նայել լեռանդ չհազովել,
շարժումներիդ բոցի ծովում չ'ստեղծել...

Իսկ յես պոհե, ես տարվել եմ քո
կարմրով,
խելանա տրբել քո շամաւայնի փրփուրով:

Ինչպե՞ս չ'երգեմ, ինչպե՞ս ես եմ ես մեղա,
յես պոհե եմ ու կրակահոտ մի աղա:

* *

Այս աշուհը, թե ինձ համար մահ ել
բերի,
դու ինձ հետ ես, ես ահ չունեմ, իմ լույս
փերի...

Այս հեծեծող տերևթափը ինձ չի խոցում,
յես դեռ այնքան վարդեր ունեմ իմ ծաղկոցում:

Վորքան արևն ինձ պող նայի, յես չեմ
սարսի,
իմ կափեյում յերգն ու գինին չեմ պակասի...

Այս աշուհը, թե ինձ համար մահ ել բերի,
միշտ ինձ հետ ես, ես ահ չունեմ, իմ
խենթ փերի:

* *

Յեկ, արբենանք, արևելցի իմ խենթ
 Շուշկան,
 Թող համբուրեմ փրփուրից նուրբ կուրծքդ
 արևկոծ,
 քեզնից, գինուց դուրս ել կյանքում վոչի՜նչ
 չկան,
 կափեյիս զանդ, դու մոռացման ծաղկե՜
 ծածկոց:

Թե՛ղ չեմ տա, յեթե ինձ տան արմազե
 սար,
 հազար քարվան մետաքսաբեռ, վոսկի ապանո,
 արևահամ խնձորի պես այտերդ ար,
 մահիկ հոնքերդ, շուրթերդ նո՛ւռ ու
 շարբաթ:

Այդ թովչանքդ գինու նման թող ինձ
հուզի,

քանի սև վարսս չի տալիս պաղ ճերմակին,
բոլորն անենք, ինչ վոր մեր խենթ սիրտը
ուզի,

արբանձ անցնենք ջահելության պէրձ
կիրաւի:

* *

Կաֆեյում ունեմ մի կավե դորակ,
 ու հազար կարաս կարմիր գինով լի,
 մի չինե գավաթ—կերտվածքը բարակ,
 ստինքի ձևով, նո՛ւրբ հրաշակի...

Ունեմ Քիրմանի գովազան խալի,
 վրան ասեղնած հարեմը Շահի,
 աչքը կտանի ու սիրտը կայրի,
 ով այդ նկարին մի վայրկյան նայի:

Ու մի քյամանչա սադաֆում կորած,
 Սայաթ Նովայի մատներին վայել,
 յերբ նվագում եմ կաֆեյում բազմած—
 հաղթվում են բոլոր սրտերը ջահել:

* *

Ասացին, Անհրջ, Շահին Շուշկայիդ
 համբալն ե հասել,
 գողող, չար հողին նախանձն ե խայթում
 սև ոձի նման...

Պատմել են Շահին, նրա դեմ ի՞նչ են
 վարդերը գարնան,
 Շահ Սահամ, Լեյլի, Հազարան բլբուլ չեն
 հասնի նրան...

Ասացին, վա՛յ քեզ, ահուելի Շահը կգա
 քո վրան...

Ասացի, թող գա, յեռ լո՛կ յերգերով իր դեմ
 դուրս կգամ,
 նրա սնուտի սրի հեքյաթը ես վաղուց
 գիտեմ.

Շահը ի՞նչ ե վոր Շուշկայով արբած հզճր
 սրտիս դեմ:

* *

Ո՛ր, ի՞նչ հաճույք, ո՛ր, ի՞նչ հաճույք,
 ի՞նչ խելագար, կարմիր խնճույք,
 յերգի, պարի ոլորի տակ
 խմել մարմինդ սպիտակ...

Հաշիշ ծուխում տարվել թառով,
 շամամներով արբել դարով,
 խելառ ծփանլ, գնալ հեռահ,
 հւր վոր տանի նավդ սիրու:

* *

Յեթե ինձ համար մատներով շուշան
 թովիչ նվագեն գիշեր ու ցերեկ,
 անո՛ւշ կայլակվի գինին սրբազան,
 սիրտս սավառնի խենթ, վորպես յերեկ...

Թե ձերմակ Շուշկան վոսկի համբույրով
 հակատիս վառի արեգական թագ,
 ինձ տա փռացո՛ւմ իր հուր փրփուրով,
 հույսը չթվա մի դառը կատակ...

Յեթե այդ լինի, յեռ ել չեմ զգա
 ձյունի փաթիլներ գլխիս սևահեր,
 կդառնամ, վորպես հեքիաթի արքա,
 հավիտյան ջահել, հախիտյան ջահել,

ԶՈՐՍ ՏՈՂԻՑ

1920

04208 0912

Ա

Դիցուհու պես յերբ դուք անցնում եք
 այդպես սեզ,
 արդյոք ինչո՞ւ վրաս չեք նայում, ո՞,
 խոսե՞ք,
 նախանձում եմ յերկնին, մի՞ նայեք ել
 վերև,
 չե՞ վոր իմ սրտումն ել կան հասողե՞ր ու
 արև։

Ք.

Յերգում եմ, չկամ, վոր ինձ լսես, իմ
 վոսկի,
 մեր կեանքը ի՞նչ ե վոր, ան, միայն
 յերեք ուր,
 յեկ, թող կյանքս անցնի առանց սև ու
 սգի,
 յեկ, քանի ջանել եմ, չեմ գարձել ծեր
 ու կորո

Գ.

Յերբ նորից յերգելով սրճարան եմ
 գնում,
 յերբ գալաթն ես պարզում, խենթ իմ
 գիրկը ընկնում,
 մոռանում եմ անդամը, վոր կյանքում
 արցունք կա,
 մոռանում եմ անճշ, թե վաղը ի՞նչ կգա:

Դ.

Սրճարանը հիմա տաճարս եւ սրբազան,
 պաշտօնւմ եմ Շուշկային, նա իմ կուռքն ե
 հիմա,
 Թող Թոշնի, հող դառնա իմ սիրտը
 յերգասան,
 յեթե յես, ուրիշին սիրտս տամ, մինչեւ
 մահ։

Ե.

Քանի յերգ-գիւնի կա, չեմ հոգնի յես
 կյանքից,
 Իմաստը չեմ թողնի առանց սեր ես
 յերբեք,
 Ես մի խենթ հեթանոս, գնացեք իմ
 հետքից,
 Քանի վոր ջահել եք—միշտ սիրեք ու
 արեք:

ՇԵՓՈՐՆԵՐ

1920—1922

Մ Ո Տ Ե

Հէյ, դարբին, դէն նետիր
բռնության ժանտ շղթան.
Նրա տեղ զարկ, կռիւր,
մուրճ, քլուսկ ու գութան:

Մեզ պետք չեն շղթաներ,
թող խավարը չքանա,
զարկ ու ժգին, անվեհեր,
մոտ է Այգը վաղվա...

Կ Ո Մ Ս Ո Մ Ո Լ Ի Ն

Շարժվում են, վարժվում են, ձուլվում
են նորերը յերկաթի,
ալեկոծ են, հոծ են, ամրոց են շարքերը
պահեստի:

Գալիքը ու նրանց ալիքը շաչում ե, ուռ-
չում ե, թռչում ե,
խելան ե, վարան ե ու վան ե, որհներգը
հնչում ե...

Բանվոր են, զինվոր են, հնձվոր են,
կանգնած են ու մեծ են.
ու ամեն կողմից են, հողմից են ու բոց են
ու բոց են:

ՄԱՅԻՍԻ ՄԵԿԻՆ

Այսօր հեռու Հոնդուրասում, Վաշինգտոնում,
 Փարիզում,
 Ամստերդամում, Հռոմում, Բրյուսելում,
 Բերլինում,
 արեւմուտքում խարխլած՝ տիրում ե մի
 խենթ հուզում,
 վողջ բանվորներն այնտեղ Մայիսի Մեկն
 են տոնում...

Բորենիները այնտեղ այսօր դարձել են
 կծիկ,
 ահից ցնցվում են, զգում իրենց մահը
 մոտակա,
 այսօր ամեն մի բանվոր նրանց աչքում մի
 հրձիգ,
 կոմսոմոլիստը ահեղ հեքյաթային մի հսկա:

Այսոր բանվորը այնտեղ իր փոթորկոտ
հոգու մեջ
Կարմիր Առողի գյուղթական ճառագայթներն
ե շոյում,
զործադուլած, ցուցարար նրանց շարքերը
անվերջ
բոցե յերգը շուրթերին լսկ Մոսկովին եւ
նայում:

Այսոր Մոսկովն ե կանգնել յերկրագնդի
կենտրոնում,
տոնում ե մի հրաշք տոն,—Մայիսների
Մայիսն իր,
իւր մեծ պատգամն ե ասում, ու շեփորել
հանդգնում,
թե բոլորի ապագան—միայն Մոսկովն ե
Կարմիր:

ԹՈՒՍ ԿԱՐՄԻՐ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻՆ

Այս աստուածած մեր Կովկասին՝ մութ
 աշխարհին
 դուք բերել եք եղբայրության Կարմիր
 Արև,
 դուք եկել եք կործանելու ինչ վատ ե,
 հին,
 դուք յեկել եք դարբնելու կյանքի նոր ձևի

Ձեր կրծքի տակ մի թրթռուն սիրտ եք
 բերել,
 մի սիրտ՝ անհոգ, տիեզերքից մեծ ու
 խորին,
 ամենուրեք ազատության բույր եք փռել,
 բոց եք տվել, այնպես թովել դուք բոլորին

Այդ ձեր անցած, կարմրացած յերկրնե-
րում

ձեր զոհերից բողբոջել ե հազար գարուն,
վոսկի աստղեր եք վառել դուք խավար-
ներում,

ձեր հաղթությունն ե փոթորկել հեռու
հեռուն:

ԲԱՆՎՈՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Հայրս բանվոր ե յեղել,
վորդիները վողջ բանվոր,
մեզ սուրբ կտակ ե թողել,
«քրտնեք, կռվեք փառավոր»...

Մեկը դաշտում հաղթ մաճկալ,
մյուսը հուր դարբնոցում,
մեկը պոետ բոցավառ,
զարկում ենք ու ստեղծում:

Մեկը կարմիր բանակում
հինգ ճառագայթ ճակատին,
խրճիթում ենք բնակում,
հպարտ յերգը մեր շուրթին:

Մայրս, քույրերս կանգնած
 կարմիր կանանց կուռ շարքում,
 նրանց սրտերն են շիկնած
 ազատարար փոթորկում:

Ընտանիքը բանվորի
 հիշում ե հին ուրը սև,
 կարգերը մեծ վամպիրի,
 իշխաններին փոքր ու դեմ:

Թույնով հիշում ենք մենք դեռ
 կողոպուտը մեր հոգու,
 հիմա դարձած յերկրին տեր,
 ամուր սեղմած մեկ-մեկու,—

Ձուլված քրտնոճ, ստեղծող
 Աշխատանքի Բանակին,
 հարվածին մեր խեղճ, ցնցոճ,
 կործանարար մեր զարկին,

Վրեժի ծով հրդեհին
 նրանք ել չեն դիմանա,
 ու աշխարհը դաժան, հին
 մեր դեմ պիտի կարմրանա:

Հայրս բանվոր ե յեղել,
 վորդիները վողջ բանվոր,
 մեզ սուրբ կտակ ե թողել —
 «քրտնե՛ք, կռվե՛ք փառավոր»...

ՇՈՒՏ ՀՆՁԵ՛Ք

Գերանդի, մանգաղ զնգում են, փայ-
լում
գարու, ցորենի վոսկի արտերում,
հասկերը ուրախ հնձվում են, խըշշում,
հնձվորենների հետ մտերիմ խոսում...

Ասում են թե՛ «մենք առատ ենք աշն-
քան,
ծովի ավազից շատ միլիոն անգամ,
հնձե՛ք, շուտ հնձե՛ք, մեզ շուտով տա-
րեք;
ամեն, ամեն տեղ լիություն արեք»:

Հնձվորենք ե՛լ բոցավառ թափով
հնձում են հուսիվ, հնձում շտապով,
ցորենն ե գիզվում լիությամբ իրա
ահուելի սովի շիրիմի վրա:

ԴԱՐԲՆԻՆ

Դարբնոցը քոնն ե կրկին,
 ռվ դեմ կգա քո զարկին,
 հրդեհվել ե ալ արփին,
 զարկիր, կարմիր հուր դարբին:

Սև անցյալից ինչ վոր կա
 տհւր կրակին, զարկ հսկա,
 թող հուրհուրան քուրան քո
 առավոտից յերեկո:

Մուրճիդ հարվածը յերկաթ
 կայծոււմ ե շեկ ճառագայթ,
 զնգոցը յէրգ ե կարծես,
 վոր նոր կյանք ե տալիս քեզ:

Մուրճիդ տմեն զարկի հետ
հինը կորչում ե անհետ.
լոկ քո զարկով պիտի գտ
մի հաղթական ապագա,—

Յերբ տիեզերքը համայն,
բոլոր ցեղերը միայն
պիտի ապրեն անտառնապ
Խորհրդային խնդությամբ...

Դարբնոցը քոնն ե կրկին,
ով դեմ կգա քո զարկին,
հրդեհվել ե ալ արփին,
զարկիր, կարմիր հուր գարբին:

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

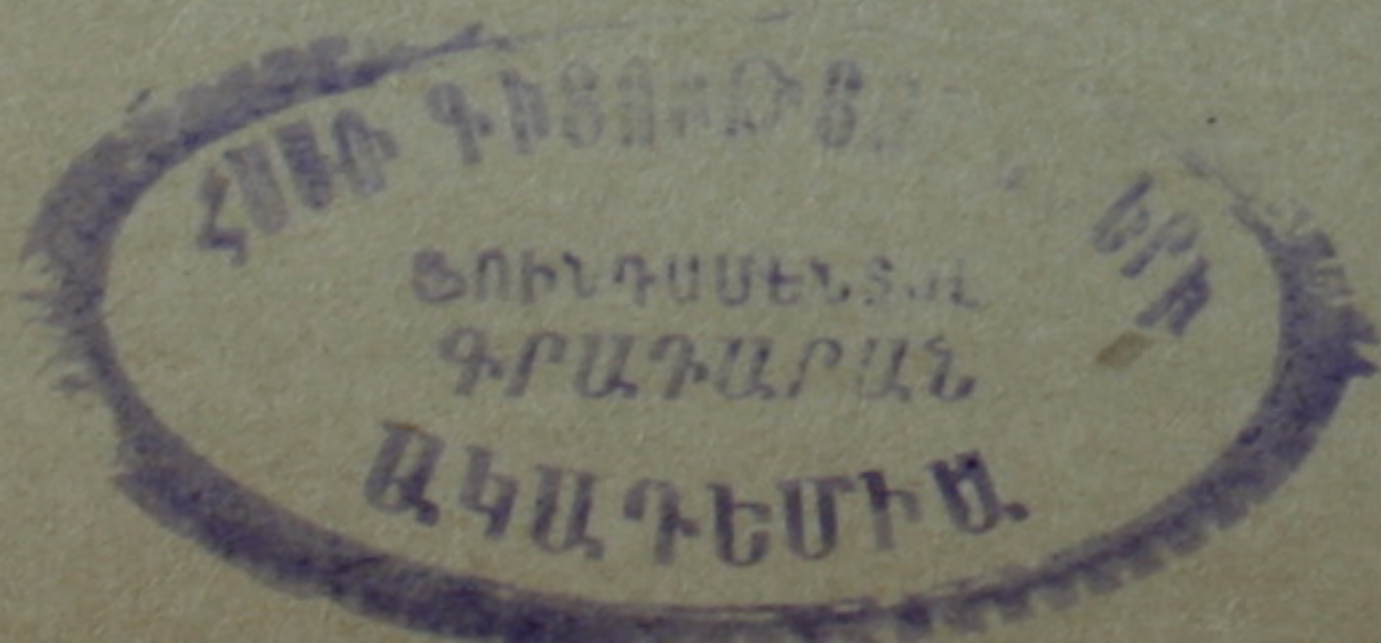
Փողոցում կիսաշեն շենքի դեմ
տաշում են քարտաշները կանգնած,
ձամ համար են քրտնում, ո՛հ, գիտեն,
աշխատո՞ւմ, աշխատում մոլեգնած...

Հարվել ե մկանները նրանց,
վառվո՞ւմ ե դեմքերը քրտնածով,
փողոցում աղմո՞ւկ ե, անց ու դարձ,
չեն նայում, կրավել են դործով...

* *

Դադարի ժամն ե արդեն, ժխոր ե
 փողոցներում,
 գործարանները հոլժկոլ գործադադարն
 են սուլում,
 զբոսնողներ հաստավիզ, խոնարհվեցեք
 մինչ գետին,
 ո՛ր, հեռացեք մայթերից, ճամբա բացեք
 ամեն դին...

Ահա գալիս են նրանք — հսկաները
 շարեշար,
 հզոր տերերը կյանքի, ճնշվածները
 բյո՛ւր հազար,
 ահա անցնում են նրանք, խոնարհվեցեք
 դուք կրկին,
 գլուխ տվեք հաղթական Աշխատանքի
 Բանակին:

ԲՈՎԼԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ակացիաներ	7—42
Հուշարձան	47—50
Բոստանում	55—57
Կաֆեյի յերգեր	59—84
Զորս տողից	87—91
Շեփորներ	95—108
Բովանդակություն	
Վերապակներ	

Վ Ր Ի Պ Ա Կ Ն Ե Ր

Շեռես	Տող	Տպված է	Պեստ է լինի
7	1	,վորպես	միայն
25	1	յերազ	յերազ
63	1	արևելքի	արևելքի
84	12	հախիտյան	հավիտյան

52 (704)

A 6205

ԳԻՆԸ 40 ԿՈՊ. ՎՈՍԿՈՎ

Թ. Զ. Գ.

ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԳԱՎԿՈՍՄՈՒՆԱԿ ՏՆՏԵՍՈՒՔՅԱՆ ՏԱՊԱՐԻ

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0041041

